

เทศน์อบรมนักเรียน ณ ร.ร.บ้านตาด จ.อุดรธานี

เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๒๒

โอวาทสำหรับนักเรียน นักศึกษา

ก่อนที่จะพูดธรรมะหรือเรื่องทั้งหลายให้บรรดาลูกหลานฟัง หลวงพ่อจะเล่าเรื่องของหลวงพ่อกับให้ฟังเล็กน้อย บางทีอาจจะเป็นคนดีแก่ลูกหลานได้บ้างเท่าที่ควร หลวงพ่อนี้บ้านเดิมจริงๆ เกิดที่บ้านตาดนี่เอง แต่ไปที่อื่นส่วนมากคนมักเข้าใจว่าอยู่ภาคอื่น ๆ บางรายมาถามแล้วไม่ลงใจเชื่อตามที่บอก เราถึงกับยืนยันมั่นเหมาะว่าเราเป็นพระ โกหกคนไม่เป็น เกิดสถานที่ใด เราก็ต้องบอกว่าเกิดสถานที่นั้น อย่างนี้ก็มีในบางครั้ง

หลวงพ่อก่อเกิดที่บ้านตาด อายุได้ ๒๐ ปีเต็มก็ได้ออกไปอุปสมบท การอุปสมบทที่แรกก็คิดว่าว่าจะบวชตามประเพณี พอถึงกาลเวลาซึ่งควรจะสึกแล้วก็สึกเท่านั้น เหตุที่จะได้บวชก็เนื่องจากพ่อกับแม่เป็นต้นเหตุ ถึงกับน้ำตาร่วงเพราะความเสียใจที่เราไม่บวชให้ นี่เป็นเหตุที่จะให้ได้บวช แต่เมื่อบวชแล้วจะต้องพยายามศึกษาเล่าเรียนรักษาศีลขบถวินัยให้เป็นที่ไปตามหลักของพระอย่างแท้จริง ในขณะที่บวชจะไม่ให้ต้องติดดินได้แต่อย่างหนึ่งอย่างใด จนกระทั่งถึงวันลาสิกขาบท นี่เป็นความคิดเบื้องต้น

ครั้งเวลาก้าวเข้าไปสู่วัดแล้วก็ปฏิบัติตัวอย่างนั้นจริงๆ ไม่เคยเถลไถลออกนอกวัดไปเที่ยวเตร็ดเตร่เร่ร่อนสถานที่ต่างๆ ดั่งเพื่อนฝูงที่มาฝึกหัดนาคเพื่อจะบวชเป็นกัน จนกระทั่งอุปสมบทแล้ว ศึกษาเล่าเรียนธรรมะ เกิดความสะดุดใจในแง่ธรรมต่างๆ ขึ้นโดยลำดับ นับตั้งแต่หนังสือธรรมะชื่อนวโกวาท ที่เป็นพื้นฐานแห่งการศึกษาเบื้องต้น จากนั้นก็อ่านพุทธประวัติ ซึ่งเป็นพระประวัติของพระพุทธเจ้าผู้เป็นบรมศาสดาของเรา ก็ยิ่งทำให้เกิดความสดสังเวช สงสารพระองค์ท่านในเวลาที่ทรงลำบากทรมานพระองค์ก่อนตรัสรู้ธรรม จนถึงกับน้ำตาร่วงไปเรื่อยๆ จนกระทั่งอ่านจบเกิดความสดใจอย่างยิ่ง ในความพากเพียรของพระองค์ซึ่งเป็นกษัตริย์ทั้งองค์ ทรงสละราชสมบัติออกทรงผนวชเป็นคนขอทานล้วนๆ ซึ่งสมัยนั้นไม่มีศาสนา คำว่าทำให้ท่านได้บุญอย่างนั้น การรักษาศีลได้บุญอย่างนี้ไม่เคยมี พระองค์ก็ต้องเป็นคนอนาถาและขอทานเขามาเสวยโดยตรง และฝึกอบรมพระองค์เต็มพระสติกำลังทุกวิถีทางเป็นเวลาหกปี ถึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมา

ในขณะที่อ่านประวัติของพระพุทธเจ้าที่ได้ตรัสรู้ธรรม เป็นความอัศจรรย์อย่างยิ่ง ถึงกับน้ำตาร่วงเช่นเดียวกัน ในขณะที่อ่านธรรมะ ทั้งเรียนนัยธรรมและอ่านไปธรรมดาๆ ก็เกิดความสดสังเวช เห็นคล้อยตามธรรมไปเรื่อยๆ และเห็นความผิดของตนที่เคยเป็นมา

ไปด้วยในขณะอ่านธรรมะ จนเกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ การจะลาสิกขาตามกำหนดเวลาที่ตั้งไว้แต่ก่อนบวชจิตใจก็เปลี่ยนแปลงไป ถึงได้ออกจากบ้านตาดไปศึกษาเล่าเรียนในที่ต่างๆ ดังที่บรรดาลูกหลานทราบแล้วนั้น

จากนั้นก็ออกประพฤติปฏิบัติ จนกลายมาเป็นหลวงพ่อบัวจนถึงปัจจุบันนี้ ก็นับว่าเป็นคติอันดีสำหรับตัวและหาที่ตำหนิตนเองไม่ได้ เพราะการกระทำบำเพ็ญธรรมเป็นที่ภาคภูมิใจแก่ตนเอง ไม่ใช่ผู้อื่นใดจะทำความภาคภูมิใจให้เราได้ โดยที่เราไม่สร้างคุณงามความดีอันใด การที่เจ้าของเป็นผู้สร้างเองทำเอง แล้วก็มีภาคภูมิใจในตัวเองนั้นเป็นความชอบธรรม จึงขอให้ลูกหลานทุกคนปฏิบัติดีต่อตัวเอง จะเป็นที่ภาคภูมิใจด้วยความชอบธรรม

จนกระทั่งปัจจุบันนี้ ซึ่งไม่เคยคาดคิดว่าจะมีลูกศิษย์ลูกหา ทั้งพระทั้งเณรที่มาจากต่างจังหวัดต่างภาคต่างประเทศเขตแดนมากมาย วันหนึ่งๆ หลังไหลเข้ามาอยากจะทำสมาธิอยู่ประจำ แต่เพราะความจำเป็นบังคับก็รับไว้ไม่ได้ตามความประสงค์ของผู้มาขออยู่อาศัย อัตราที่มีอยู่เพียง ๒๑ รูป แต่ปีนี้ได้เพิ่มขึ้นเป็น ๒๔ รูปด้วยกัน พระฝรั่ง ๖ พระไทย ก็คงเป็น ๑๘ กระมัง ไม่ได้คิดว่าจะเป็นครูเป็นอาจารย์ของท่านผู้ใดในโลกเรา นี้ แต่ก็ได้มีผู้เสกสรรให้เป็นจนปัจจุบันนี้ นี่เป็นเรื่องอันหนึ่งที่น่ามาบรรยายให้เป็นเครื่องรื่นเริงจิตใจแก่บรรดาลูกหลานทั้งหลาย

ขอให้คิดว่าเวลานี้เราเป็นเด็ก กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน การเรียนเพื่อความรู้วิชาหาแสงสว่างคือความรู้ความฉลาดไต่ตน เพื่ออนาคตจะมีความราบรื่นชื่นใจ นี่เป็นหลักสำคัญประการหนึ่ง ประการสำคัญคือการประพฤติตน การประพฤติตนต้องมีหลักธรรมเป็นหลักใจ ถ้ามีแต่วิชาที่เรียนมาอย่างเดียว ไม่มีหลักธรรมเป็นแกนภายในแล้ว คนเรามักจะเหลวไหลได้ ทั้งๆ ที่มีวิชาความรู้มาก อาจเป็นเครื่องมือให้ทำความเสียหายได้มากกว่าคนธรรมดาที่ได้ เพราะความรู้ความฉลาดใช้ไปในทางที่ผิด ก็ย่อมจะทำความเดือดร้อนให้แก่ตนและส่วนรวมได้มากมาย

ด้วยเหตุนี้ขอให้ทุกๆ คนตั้งหน้าตั้งตาพยายามศึกษาหาความรู้วิชา ขณะเดียวกันก็ให้ตั้งหน้าตั้งตาประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็นนักเรียนนักศึกษาที่ดีมีศีลธรรมภายในใจ และความประพฤติ ให้เป็นที่ไว้วางใจแก่ตนได้และเป็นที่ไว้วางใจแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง ตลอดจนครูอาจารย์ผู้แนะนำสั่งสอน เมื่อเป็นคนดีพร้อมทั้งมีความรู้วิชาประจำตัวแล้ว อยู่ที่ไหนก็มีความอบอุ่น ความรู้ก็ไม่จน การงานก็หาได้ง่าย

หลักสำคัญก็คือ เราเป็นคนดีและมีความรู้วิชา จะไปทำหน้าที่การงานใดก็เป็นความ สะดวกราบรื่น ไม่อึดอัดขัดใจว่าจะทำไม่ได้ ทำไม่เป็น ความประพฤติก็ไม่ต้องหมกมุ่น ทางตัวเอง ไปที่ไหนก็สะดวก สมัยครงานก็ง่าย หัวหน้างานหรือนายจ้างก็ไว้วางใจ เพื่อนฝูงก็ รักและสนิทสนม เวลานี้อยู่ในวัยที่ศึกษา ให้พึงตั้งใจตั้งใจศึกษาอบรมด้วยดีแต่ในวัยเด็กนี้ เป็นต้นไป ความดีและความขยันหมั่นเพียรจะเคยชินต่อนิสัย เวลาเติบโตขึ้นก็เป็นคนดี และเป็นหลักของครอบครัว สังคมตลอดประเทศชาติได้อาศัย เพราะคนดีนับวันหายากขึ้น ทุกวันสมัยนี้

วันนี้เป็นวันครู บรรดาลูกหลานทั้งหลายทราบไหมว่า วันครูหมายความว่าอย่างไร ครูคือผู้นำภาระ เป็นผู้รับภาระอันหนัก ถ้าแปลออกเป็นภาษาสันสกฤตว่าครู บ้าง คารวะ บ้าง แยกออกมาให้ชัดเจน สำหรับภาษาไทยแล้วเรียกว่า ครู แปลว่าผู้รับภาระอันหนักหนึ่ง คารวะ แปลว่าผู้ที่ควรเคารพบูชาของบรรดาลูกศิษย์ลูกหา เช่น นักเรียนเป็นต้นหนึ่ง จึง เรียกว่าครู

วันนี้เป็นวันไหว้ครู ระลึกถึงครู การที่เราระลึกถึงครู ถึงผู้มีบุญมีคุณต่อเรามีพ่อแม่ ครูบาอาจารย์เป็นสำคัญมาก การกระทำความระลึกถึงท่านผู้ควรระลึกบูชาเช่นนี้ เป็นสัญญา ชาติญาณของมนุษย์ที่เป็นมานมนาน ต้องทำการเคารพบูชาซึ่งกันและกัน และมีความอ่อน น้อมถ่อมตนต่อท่านผู้มีบุญมีคุณแก่เรา นี่เป็นชนบประเพณีอันดีงามสำหรับมนุษย์เรา ขอให้ทุก ๆ คนจงจำเอาไว้ และทำความเคารพระลึกถึงบุญถึงคุณของครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ ประสาทความรู้วิชาและความประพฤติการงานแก่เรา ด้วยเจตนาที่อ่อนน้อมถ่อมตนจริง ๆ อย่าสักแต่จะทำพอเป็นพิธี นั่นไม่ถูก

บิดามารดาเป็นผู้สำคัญ เป็นผู้ให้กำเนิดเกิดขึ้นมาด้วย เป็นผู้เลี้ยงดูเราด้วย เป็นผู้ แนะนำสั่งสอนเรามาก่อนใคร ๆ ด้วย ไม่มีผู้ใดจะเลี้ยงดูและทะนุถนอมเราด้วยความ บริสุทธิ์ใจ ด้วยความสงสารเมตตา-ด้วยความบริสุทธิ์ใจยิ่งกว่าพ่อกับแม่ การสงเคราะห์สง หารลูกแต่แต่ละคน ๆ นับตั้งแต่วันอยู่ในท้อง ยาบำรุงครรภ์ก็ต้องมี ยาบำรุงครรภ์ไม่เกิดมี ขึ้นมาเฉย ๆ ต้องมีสมบัติเงินตราไปซื้อหามา ฐานะของพ่อแม่แต่ละคนก็ไม่สม่ำเสมอ มี จนบ้าง มีบ้าง บางรายจนจริง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม การชวนชวยด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อลูกของ ตนนั้นย่อมไม่มีบกบางในทางน้ำใจ พยายามเลี้ยงดูสงเคราะห์สงหาด้วยความรักความ เมตตาจริง ๆ เพราะฉะนั้นลูกทุกคนจึงต้องเห็นบุญเห็นคุณของคุณพ่อคุณแม่ บูชาคุณ พ่อคุณแม่ เคารพพ่อแม่ เคารพครู เคารพอาจารย์ ซึ่งล้วนแต่ผู้มีบุญมีคุณแก่ตนมาแล้ว ทั้งนั้น

เมื่อเห็นว่าลูกแต่ละคนจะควรได้รับการศึกษาเล่าเรียนแล้ว พ่อแม่ก็ส่งเข้ามาศึกษาเล่าเรียน ครูก็เป็นผู้รับภาระอันหนักในการฝึกสอน จึงเรียกว่า ครู หรือครูแปลว่า ผู้รับภาระอันหนัก ทั้งนี้เพราะเด็กไม่รู้ก็ประเภท ทั้งหญิงทั้งชายเข้ามารวมกันจำนวนมาก มีจริตนิสัยต่าง ๆ กัน บางคนก็หยาบ บางคนก็ปานกลาง บางคนก็ดี บางคนตีมาก ถ้าเป็นเด็กที่มีนิสัยดี บอกรอนสอนง่ายครูอาจารย์ก็เบาใจ แต่ส่วนมากมักไม่เป็นเช่นนั้น มักมีแต่ความดื้อความคะนอง หัวดื้อถืออริ้นบอกรอนไม่ฟัง บอกรอนไม่ยอมจดจำ ชอบก่อเรื่องชอบหาเหตุไม่สงบในโรงเรียน ชอบเอาแต่ใจตัวเอง เพราะความเห่อเหิมไม่สนใจต่อการเรียน เหล่านี้ทำให้ครูหนักใจ เพราะฉะนั้น จึงเรียกว่าครูผู้รับภาระอันหนัก ขยายศัพท์ออกมาอีกเป็น คารวะ แปลว่าผู้ที่ควรเคารพบูชา คล้ายคลึงกับบิดามารดา เราควรเทิดทูนเสมอ อย่าดูถูกเหยียดหยาม อันเป็นความรู้และการแสดงออกอย่างเลวทราม ไม่สมควรแก่เราผู้เป็นนักเรียน

เวลาไปพบครูอาจารย์สถานที่ใด ให้ยกมือไหว้และทำความเคารพอย่างอ่อนน้อม ถ่อมตนจริงๆ อย่าทำตัวแข็งกระด้างและเฉยเมยไป เหมือนความรู้วิชาของเราเกิดขึ้นมาจากดินจากหญ้า ไม่เกิดขึ้นมาจากความอุตสาหะพยายาม น้ำพักน้ำแรง ความเมตตาสงสารของครู ให้เราคิดถึงครูว่าเป็นผู้มีคุณค่าอยู่บนหัวใจเรา หรืออยู่บนกระหม่อมจอมขวัญของเราเสมอ อย่าได้ลืม อย่าได้ลบหลู่ดูหมิ่น เราจะเป็นผู้เจริญในอนาคตไม่อับเฉาเศร้าหมองเวลาเราเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นครูอาจารย์คน ย่อมมีคนเคารพสนองตอบความดีของเรา

ผู้ใดเป็นผู้รู้จักบุญรู้จักคุณของพ่อของแม่ ของครูของอาจารย์ ผู้นั้นจะมีความเจริญจะเป็นผู้มีเสน่ห์ ไปที่ไหนมีคนรักชอบ เพราะเป็นผู้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ย่อมเป็นที่รักที่เคารพนับถือของเพื่อนฝูง ตลอดถึงผู้ใหญ่ก็มีความเมตตา ผู้น้อยก็มีความเคารพรักและนับถือ เพื่อนฝูงกันก็มีความสนิทตายใจเพราะความเป็นคนดี

คำว่าของดีนั้น ไม่ว่าจะเสื้อผ้า เครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ อาหารเครื่องบริโภค มีคนต้องการทั้งนั้น คนดีใครจะไม่ต้องการ ยิ่งคนเป็นคนดี นั้นละคนทั้งประเทศเรานี้ต้องการด้วยกันทั้งนั้น ไม่ต้องการความเลวทราม คนเลวทราม สิ่งเลวทรามทั้งหลาย จงพากันตั้งใจฟังให้ดี ให้เกิดประโยชน์ หลวงพ่อมีเวลาเพียงเล็กน้อย ฟังให้ได้เป็นสิริมงคลแก่จิตใจของตน เมื่อได้ยินได้ฟังแล้วให้นำไปคิด นำไปปฏิบัติเพื่อความเป็นคนดี

วันนี้พูดเรื่องวันครู วันไหว้ครู คือทำความเคารพครูของเรา เรามีความรู้วิชามาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันวันนี้ ต้องอาศัยฝึกและเรียนจากครูจากอาจารย์เป็นผู้แนะนำสั่งสอน และฝึกซ้อมให้เรื่อยมา พ่อแม่ของเราเลี้ยงดูให้ข้าวป้อนน่านมและความรู้ในเบื้องต้น แต่

ความรู้ที่จะเป็นหลักเป็นเกณฑ์เป็นอาชีพของเราในอนาคต และเป็นพลเมืองดี มีความเฉลียวฉลาดในสังคม ตลอดหน้าที่การงานต่างๆ ต้องอาศัยเรียนจากโรงรั่วโรงเรียน ที่ไปจากครูเป็นผู้พร่ำสอน

จงพยายามตั้งใจศึกษาเล่าเรียนทุกคน อย่าขี้เกียจ อย่าเถลไถล อย่าเห็นการเล่่นดีกว่าการเรียน จงเห็นการเรียนดีกว่าการเล่น จะภาคภูมิใจในตัวเอง เวลาสอบก็อาจหาญไม่สะทกสะท้าน และสอบได้คะแนนสูง เพราะความขยันเรียนย่อมได้คะแนนดีเสมอ ผิดกับคนขี้เกียจเรียนอยู่มาก อย่าเอามาเป็นตัวอย่างจะเสียใจภายหลัง รีบเตรียมตัวในเวลาเรียนและก่อนสอบอย่าให้บกพร่องในหลักวิชาที่เรียน

เวลาสอบตก เราจะตำหนิครูก็ไม่ได้ เพราะเราขี้เกียจ บกพร่อง ข้อสำคัญการชอบเที่ยวนั้นละทำให้เราสอบตก เมื่อสอบตกแล้วทำให้เกิดความขี้เกียจขี้คร้านเข้าอีก และชอบคบค้าสมาคมกับเพื่อนฝูงที่เลวทราม เราก็กังมีใจต่ำทรามไปเรื่อย ๆ มองเห็นครูเห็นอาจารย์เกิดความกระดากอาย กลัวครูจะซักจะถามนั้นนี่ ไม่อยากเข้าหน้าเสียแล้ว เพราะจิตใจมันเสียมันเลวลง เพื่อไม่ให้เป็นอย่างที่กล่าวนี้ จงรีบตัดแปลงตนแต่ปัจจุบันคือขณะนี้ บัดนี้ตลอดไป

เวลานี้เป็นเวลาที่เรา กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน กำลังอยู่ในวัยปรับปรุงตัวเราให้ดีอนาคตจะดีมีความราบรื่นชื่นใจและมีหลักฐานมั่นคงสมบูรณ์ ก็เพราะหลักปัจจุบันดี ความประพฤติเป็นของสำคัญ ความรู้วิชาเป็นเครื่องมือสำหรับดำเนิน ความประพฤติเป็นแกนอันสำคัญ เพื่อประกันคุณภาพของเราและคุณภาพของงาน เพื่อมีผลในทางบวกมิใช่มีผลในทางลบ คือผลงานที่ทำลายตัวและชื่อเสียงให้เสียไป

ด้วยเหตุนี้จึงย้ำเสมอว่า ความประพฤติสำหรับตัวเราแต่ละคน ๆ อย่ามองข้ามไปเมื่ออยากเป็นคนดี ความรู้วิชาที่เรียนมามากน้อย จะเป็นเครื่องประดับให้เป็นคนมีศักดิ์ศรีดีงาม สง่าผ่าเผย เพราะความประพฤติดีเป็นแกนอยู่แล้ว สังคมมนุษย์ผู้ดีทั้งหลายถือความประพฤติดีเป็นสำคัญ เพราะนี่เป็นหลักใจและหลักทรัพย์ วิชาความรู้ที่เรียนมาเป็นทางอาชีพ และเป็นทางไหลมาแห่งโภคทรัพย์ในทางที่ถูกที่ดี คนมีความประพฤติดีย่อมเก็บทรัพย์ไว้ได้ไม่รั่วไหลแตกซิมไปในทางเสียและทำลายตน

การเรียน จงตั้งใจศึกษาเล่าเรียนด้วยใจจดจ่อต่อเนื่องจริง ๆ อย่าชอบเที่ยวเตร็ดเตร่เร่ร่อนไปที่นั่นที่นี้กับเพื่อนฝูงบ่อย ๆ ซึ่งไม่เกิดผลเกิดประโยชน์ หากเข้าทำให้เสียนิสัย เสียการเรียนและเสียคน เพราะการไปหลายครั้งหลายหนยอมเป็นความเคยชินและ

ติดใจ กลายเป็นคนเกเรไปได้ หลักวิชาที่เรียนมามากน้อยก็ไม่เกิดผลเกิดประโยชน์ เหมือนเอาทองไปประดับลึงยังงั้นแหละ

การเอาทองคำไปประดับลึงนั้นไม่ถูก ต้องประดับคนจึงจะถูก ลึงมันไม่มีคุณค่า เพราะมันเป็นสัตว์ ทองที่มีคุณค่าก็กลายเป็นของไม่มีคุณค่าไปด้วยลึง วิชาความรู้ที่ประดับคนพาลคนไม่ดี คนไม่มีคุณค่า ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับเอาทองไปประดับลึงนั้นแล เพราะฉะนั้นเราจงสร้างตัวเราให้เป็นคนดี เพื่อรองรับความรู้วิชานี้ไว้ให้เป็นสง่าราศีแก่ตัวเรา

จงมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียน อย่าซีเกียจซีคร้าน ตรงไหนที่ยากที่ลำบากให้พยายามเรียนและท่องเสมอจนจำได้ ข้อใดที่ครูบอก หรือครูสั่งให้ท่องจำให้ได้ จงท่องให้ได้ติดปากติดคอจริง ๆ อันไหนเป็นความเข้าใจไม่ได้ท่องก็ให้เข้าใจจริง ๆ

ที่ไหนไม่เข้าใจให้ศึกษาได้ถามครูเพื่อความเข้าใจ อย่าเก็บเอาไว้ด้วยความอายครู และเพื่อนฝูง ซึ่งเป็นสิ่งที่จะปิดทางเพื่อความเข้าใจของตนในเวลาจำเป็น เช่น เวลาสอบเรา ระลึกไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่สิ่งนี้เราสงสัยควรจะถามครูอยู่แล้ว แต่ไม่ถาม เวลาข้อสอบออกมาก็มา ถูกจุดที่เราไม่รู้ที่เราสงสัยนั้น ก็เลยขาดผลขาดประโยชน์ที่ไม่ควรจะขาดไปเสีย และถูกตัดคะแนนลงไปที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง กลายเป็นคนเดินขาล้ำหลังไม่ทันเขา ดังนั้นจึงต้องพยายามศึกษาให้เข้าอกเข้าใจทุกแง่มุมไม่สะเพร้ามง่าย ควรพยายามฝึกหัดตนให้เป็นคนละเอียดรอบคอบไปด้วยเป็นการดี เวลาสอบจะไม่พรวดพราดและมักได้คะแนนต่ำและสอบตกเสมอ

การเที่ยว เวลานี้ไม่ใช่วัยเที่ยว เป็นวัยศึกษาเล่าเรียน ให้ทำความเข้าใจกับตัวเอง อย่างนี้อยู่เสมอ จะไม่ลืมหืมตัวมั่วสุมและเถลไถล เรานั้นแหละเป็นผู้บังคับบัญชาเรา เป็นผู้ดัดแปลงเราเอง บังคับเราเอง อย่างมอบให้พ่อแม่บังคับบัญชา อย่างมอบให้ครูทางโรงเรียนเป็นผู้บังคับบัญชาตนโดยถ่ายเดียว ไม่ถูก เราต้องมีสติปัญญารักษาตัวเราทุกกาลสถานที่ เพราะความชั่ว ความดี พร้อมจะเกิดกับเราอยู่เสมอไม่อ้างกาล เราเองย่อมรู้ความเคลื่อนไหวของเราก่อนผู้อื่น และบังคับแก้ไขตนได้ทันทั่วทั้งที่

เช่น ลูกเป็นคนเกเร ลูกไม่ดี พ่อแม่มาตำหนิครุว่าไม่ดีก็ไม่ถูก เพราะลูกคนนั้นไม่เชื่อฟังคำสั่งสอน ไม่อยู่ในโอวาทการอบรมของครู จึงกลายเป็นคนชั่วไป เรื่องมันขึ้นอยู่กับเด็ก เราจะตำหนิใคร สอบก็ตก เขาได้คะแนนสูง ๆ เรากก็ได้คะแนนต่ำ ๆ แทนที่จะได้ก็ตกไปเสีย เพราะเราทำตัวไม่ดี ทำลายคุณค่าของตัวให้ลดลงและเสียไปเพราะความไม่ดีของ

เราเอง เพราะฉะนั้น จึงต่างคนต่างปฏิบัติตัวให้ดีสมกับเข้าโรงเรียนโรงบมนิสัย ฝึกหัดนิสัย ให้เป็นคนดี

คนเราจะดีเลย ๆ นั้นดีไม่ได้ ต้องดีด้วยการฝึกฝนอบรม แม้แต่ไม้ที่เรานำมาปลูก โรงร่ำโรงเรียนที่เรียนอยู่เวลานี้ แต่ก่อนมันเป็นไม้ทั้งต้นเอามาทำอะไรไม่ได้ ต้องเอามาตัด มาเลื่อย มาไสกลบเหลี่ยม เจาะนั้นเจาะนี้ ปรับปรุงปลูกสร้างเป็นบ้านเป็นเรือนถึงจะ สำเร็จประโยชน์ได้ คนเราก็ก็นั่นกัน เกิดขึ้นมาเป็นคนแล้วจะว่าเป็นคนดีเป็นเด็กดี ที่เดียวย่อมเป็นไปได้ จึงต้องอาศัยการอบรม

พ่อแม่ก็อบรมทางบ้าน ทางโรงเรียน ครูก็ช่วยอบรมและให้ความรู้วิชาแขนงต่าง ๆ จัดเป็นหลักวิชาในชั้นนั้น ๆ เราก็พยายามเรียนและพยายามอบรมบ่มนิสัยของตนให้ดีด้วย ตั้งหน้าตั้งตาศึกษาเล่าเรียน เป็นผู้เอาการเอางาน กิจการงานทางบ้านก็ไม่ลดละ มีความ ขยันหมั่นเพียร ช่วยการช่วยงานพ่อแม่ตามที่เหมาะสมกับกำลังของเรา มาโรงเรียนก็ตั้งใจ ศึกษาอบรมตนเอง ฟังคำสั่งของครูอบรมสั่งสอนในแง่ต่าง ๆ ผิดถูก ดีชั่วใด ๆ ครูจะ อบรมสั่งสอนอยู่เสมอ เราก็พยายามฟังเพื่อเอาความรู้ เพื่อเป็นคนดี

ความดีอยู่กับตัวของเราผู้ปฏิบัติได้ ถ้าขาดการปฏิบัติตัว เอาตามใจชอบ การ ตามใจชอบของเด็กวัยนี้ซึ่งขาดความไตร่ตรองใคร่ครวญ จะต้องเป็นทางเสีย ๙๕% เพราะ เด็กวัยนี้ใจหนักไปในความอยากรู้อยากเห็นแบบกินไม่เลือก เนื่องจากกำลังอยู่ในวัย คคะนองทั้งหญิงทั้งชาย จึงมักเสียได้ง่าย ถ้าไม่เหยียบเบรกแรง ๆ หน่อย เบรกก็อยู่กับเรา ผู้รับผิดชอบตัวเอง ถ้าจะเหยียบห้ามล้อก็ห้ามได้ทันใจยิ่งกว่าใครจะมาเหยียบห้ามล้อให้ เป็นไหน ๆ นอกจากไม่เหยียบเบรกก็น่าจะเหยียบคันเร่งเพื่อลองคลองกันเท่านั้น เด็กวัยนี้ถ้า เป็นรถก็ลองคลองได้ง่ายกว่าจะวิ่งเรียบไปตามถนนด้วยความปลอดภัย การเหยียบเบรก ห้ามล้อ คือการหักห้ามตัวเองไม่ให้ทำในสิ่งไม่ดี การเหยียบคันเร่งคือการบังคับตัวให้ ประพฤติกระทำในสิ่งที่ดี และการงานที่ชอบด้วยความขยันหมั่นเพียรไม่ขี้เกียจนั้นแล

ดังนั้นขอให้ลูกหลานกำหนดจดจำคำสั่งพ่อแม่ นำไปปฏิบัติต่อตัวเอง ลูกหลานจะ ปลอดภัย ที่สั่งสอนเช่นนี้ก็เพราะเคยพบเคยเห็นมาก่อนลูกหลาน จึงได้เตือนไว้ก่อนเป็น การดีกว่าแก้ ซึ่งส่วนที่เสียก็เสียไปแล้ว

เพราะคนในวัยนี้เป็นวัยที่จิตใจเร่าร้อนมาก อยากรู้อยากเห็นอยากเป็นทุกสิ่ง ทุกอย่าง วาดมโนภาพหลอกตัวเองจนกระทั่งลุ่มหลงไปต่าง ๆ นานาก็มีเยอะ เราอย่าให้ เป็นอย่างนั้น ให้พยายามตั้งหลักปัจจุบันให้ดี เช่น เวลานี้เราเรียนชั้นใด หลักวิชาในชั้น

นั้น ๆ มีอะไรบ้าง พยายามดูหลักวิชาให้ดีด้วยความพากเพียรของเรา เราอย่าลดละ อย่าเป็นคนมักง่ายแบบสุกเอาเผากิน ไม่ดี ไม่เจริญ

อย่าเที่ยวเตร็ดเตร่เที่ยวเตร่ เวลานี้ไม่ใช่เวลาเที่ยวเตร็ดเตร่เร่ร่อน ถึงเวลาจะควรเป็น หากค่อยเป็นไปเอง เรื่องอารมณ์คึกคะนองก็เหมือนกัน ชอบสนุกเฮฮา ชอบเกาะชอบเกี่ยว ชอบเลียวนอนเลี้ยวนี้ไม่ดี เช่น นักเรียนผู้หญิง นักเรียนผู้ชาย ก็อย่าไปสนิทกันในทาง กามารมณ์อันเป็นทางเสียหาย ทางเผาบ้านเรือนก่อนปลูกยังไม่เสร็จ มันฉิบหายในระยะนี้ ในวัยนี้เป็นวัยเรียนไม่ใช่วัยเล่นเลยชอบเซต อย่ากลัวโลกตาฝ้าตาฟางนี้จะสูญหายไปไหน มันไม่สูญหายไปไหนแหละ เพราะมันมีอยู่กับเรากับท่านทุกเวลานาที นอกจากได้ดี กระบาลมันไว้ ไม่ให้คนเป็นลิงไปเท่านั้น ไม่งั้นลิงจะมาแย่งเอามนุษย์ไปกินหมด

มนุษย์เราสืบพันธุ์มาตั้งแต่ต้นจนอวสานปัจจุบันนี้ และยังมีต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด เรื่องหญิงกับชายแล้วไม่สูญพันธุ์ เรื่องนี้ไม่ต้องศึกษาเล่าเรียน ให้เพิ่มโรคบ้ากามเข้าไปอีก ไม่ต้องมีโรงจำโรงเรียนสอนกันโรคกามก็พร้อมจะเจริญอยู่แล้ว ดั่งสัตว์เดรัจฉานเขาก็ไม่สูญพันธุ์ เพราะเรื่องกามกิเลสนี้เป็นสิ่งที่มีอยู่ในหัวใจสัตว์ทั้งตัวผู้ตัวเมีย ทั้งหญิงทั้งชาย มีอยู่ด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีคำว่าบกพร่องเพราะไม่ได้เรียน ไม่ได้ส่งเสริมมัน

เวลานี้ไม่ใช่เวลาที่เราจะไปสนใจกับสิ่งเหล่านี้ อันจะเป็นการทำลายการศึกษาเล่าเรียนและทำลายอนาคตของเราให้กุดตวันเข้ามา เรามีหน้าที่ที่จะศึกษาเล่าเรียนและรักนวลสงวนตัวทั้งหญิงทั้งชาย ผู้ชายก็รักเกียรติของตัวเองว่าเป็นชาย ผู้หญิงก็สงวนศักดิ์ศรีอันดีงามของตนว่าเป็นกุลสตรี ตามประเพณีของมนุษย์ผู้มีสมบัติผู้ดีของเมืองไทยเรากลือกันมาอย่างนั้น ออกจากหลักประเพณีของชาวพุทธที่ชาวพุทธเรารักสงวนและเทิดทูนมาก เพราะเป็นหลักประเพณีอันดีงามมาแต่ดึกดำบรรพ์ ไม่เคยล้าสมัยและมีปมด้อยร่อยหรือแก่ประเพณีของชาติใดในโลก

ยิ่งเราเป็นนักเรียนด้วยแล้ว เรียนความรู้ก็ให้รู้ ความประพฤติก็ให้ดี การสงวนตัวรักษาตัวก็ให้ต่างคนต่างรักษาให้ดีมีศักดิ์ศรีทั้งหญิงทั้งชาย ผู้ชายก็อย่าเป็นคนเห็นแก่ตัวจัด มีช่องว่างตรงไหนเข้าทำลาย ซึ่งเป็นการทำลายศักดิ์ศรีของตัวเองนั้นแล การทำเช่นนั้นเป็นความเลวทรามของตัวเอง เป็นผู้ชายแบบลิงไว้ใจไม่ได้ สุภาพชนรักเกียรติเตี๋ยน ทั้งเสียเกียรติแห่งความเป็นผู้ชาย ผู้หญิงที่ชอบปล่อยตัวเป็นคนใจง่ายขายคล่อง เป็นคนขายก่อนซื้อ สุกก่อนห้าม นั่นคือหญิงเลวทราม บทถึงเวลาเอาจริงเอาจังไม่มีใครซื้อ ใช้ไม่ได้ และไม่มีใครนับหน้าถือตาอยากนำมาเป็นศรีสะใภ้ กลัวเกรงจะเป็นสกุลชายทอดตลาด

เพราะฉะนั้น จึงต้องรักษานวลสงวนตัวตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ถึงกาลถึงเวลาที่จะควรมีเหย้ามีเรือนมีครอบครัวแล้วหากเป็นไปเอง ดังโลกที่เคยเป็นมาแล้ว ปิดไม่อยู่กันไม่ได้ เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องของโลกที่เป็นกันมาโดยหลักธรรมชาติ ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ผู้หนึ่งผู้ใดอุตริตกแต่งขึ้นมาพอที่จะลบล้างไปได้ แต่เวลานี้ไม่ใช่เวลาเช่นนั้น เป็นวัยอยู่ในการศึกษาเล่าเรียน ขอให้พากันตั้งหน้าตั้งตาศึกษาเล่าเรียนและประพฤติตัวให้ดีเพื่อประดับตัวและวงศ์สกุล

กลับไปถึงบ้านถึงช่องแล้วก็ดูหนังสือ อย่าเถลไถลเที่ยวชอกแซกแบกเรื่องราวไม่ดีกลับมาเป็นการบ้านผลาญตัวและผู้ปกครอง ถ้ามีเวลาว่างจากดูหนังสือก็ให้ช่วยพ่อแม่ทำการทำงานที่ควรแก่ฐานะและกำลังของตน อย่าเป็นคนขี้เกียจขี้คร้านนอนตื่นสาย นี่เป็นหลักสำคัญของนักเรียนเราที่ควรปฏิบัติโดยทั่วกัน ถ้าเราปฏิบัติตัวของเราได้อย่างนี้แล้ว ก็เป็นคนดี เป็นเด็กดี พ่อแม่ก็รัก เพื่อนฝูงหญิงชายก็รัก ครูอาจารย์ก็รัก ไปที่ไหนมีแต่คนรัก คนที่มีคนรักย่อมเป็นคนมีสง่าราศี เป็นที่ภูมิใจแก่ตัวเองและวงศ์สกุล

ศีลธรรมนั้นเราควรรียดไว้เป็นหลักใจเสมอ เช่น วิริยธรรม ได้แก่ความพากเพียร ในการศึกษาเล่าเรียนในการท้อบ่นหลักวิชาต่างๆ ตลอดความพากเพียรในกิจการอื่น ๆ ก็เรียกว่าเป็น วิริยธรรม ชั้นดี คือความอดความทนต่อการศึกษาเล่าเรียน หนักก็เอาเบาก็สู้ ไม่ลดละท้อถอย อดทนจนงานนั้น ๆ สำเร็จ ปัญญามีความใคร่ครวญไตร่ตรองในกิจที่ทำ คำที่พูดงานที่ทำอยู่เสมอ ทางไหนจะเป็นทางผิดก็หักห้ามจิตใจตนไว้ กายมันก็อยู่เองถ้าใจไม่พาทำ สำคัญที่ใจตัวคิกะนองนั้นแล พากาย พาวาจาให้ยุ่งอยู่ไม่หยุดในสิ่งไม่เป็นประโยชน์และเกิดโทษอยู่ไม่วาย

ใจเป็นของสำคัญ ใจเป็นสิ่งที่หักห้ามได้ด้วยสติและปัญญา ใคร่ครวญด้วยดีแล้วหักห้ามได้ ในสิ่งที่ไม่ควรทำอย่าฝืนทำ ทำลงไปก็ผิด ความทำผิดนั้นเหมือนกันกับการจับไฟต้องร้อนเสมอ ความผิดนั้นไม่ผิดอะไรกับไฟ จี้น้อยก็ร้อนน้อย จี้นมากก็ร้อนมาก จี้นที่แจ้งก็ร้อน จี้นที่ลับก็ร้อน เอามาจีตัวเองดูซิไฟ ไฟเป็นของร้อนนำมาจีในที่สาธารณะชนก็ร้อน เราไปปิดประตูห้องจีคนเดียวก็โดดผาง ๆ อยู่คนเดียวในห้องนั้นแหละ เพราะไฟเป็นของร้อน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับที่แจ้งที่ลับ

ความผิดก็เหมือนกัน สิ่งใดที่ผิดอย่าขึ้นทำลงไป ให้พยายามรักตัวสงวนตัวจากสิ่งผิด เพราะนั่นคือสิ่งทำลายตัวเรา ไม่ใช่สิ่งที่จะช่วยให้มีศักดิ์ศรีดีงาม เรา่นี้แหละเป็นต้น เป็นรากฐานแห่งสมบัติทั้งหลาย จงรักษาตัวสงวนตัว พยายามประพฤติตัวให้ดีเพื่อความถาวรมั่นคงในอนาคต อย่าเป็นคนเกเร อย่าชอบเล่นการพนันขันต่อต่างๆ อันเป็นการทำลาย

รากฐานของจิตใจและทรัพย์สินสมบัติ อย่าชอบเที่ยวเตร่เตร่เร็วร้อนไปสถานที่เร่ร่อนมั่งมาย ซึ่งเป็นทางเสียหาย วันนี้ก็เสียไปบ้าง วันนั้นก็เสียไปบ้าง บ้างต่อบ้างหลายบ้างรวมกันเข้าก็เป็นความเสียหายมาก ความเสียหายทั้งหลายก็เสียหายตัวของเรานั้นแหละ

เมื่อเสียหายไปแล้วเราจะตำหนิผู้ใด จะตำหนิพ่อแม่ว่าไม่ดีก็ไม่ถูก ก็ใครจะไม่อยากให้ลูกของตัวดี อยากให้ดีด้วยกันทุกคน ครูอาจารย์ที่แนะนำพร่ำสอนก็อยากให้ลูกศิษย์ดีด้วยกันทุกคน แต่เป็นกรรมของลูกศิษย์ที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ครูอาจารย์ จึงเป็นความเสียหายไปได้ เราอย่าให้เป็นลูกเป็นลูกศิษย์หรือเป็นคนประเภทนั้น

เหมือนสัตว์พาหนะที่เลี้ยงไว้อยู่ในหมูในฝูงก็ไม่ยอมอยู่ หลบหลีกปลีกตัวแหวกแนวเข้าป่าเข้ารกไปตามลำพัง ก็ถูกเขาเอาไปฆ่ากินเสียไม่มีอะไรเหลือเหลือแต่กระดูกเท่านั้น คนเราที่ระเห่เร่ร่อนแหวกแนว ไม่ฟังโอวาทของครูของอาจารย์ ของพ่อแม่ ก็เป็นเช่นนั้นได้ไม่อาจสงสัย ดังนั้นพวกเราให้พยายามรู้สึกตัวเราและปรับปรุงตัวเราให้ดีเสียแต่บัดนี้ นี่เป็นโอวาทที่ใต้ให้แก่บรรดาลูกหลาน ให้นำไปเป็นข้อคิดและเป็นคติเตือนใจประพฤติปฏิบัติตาม จะเป็นผู้เจริญทั้งปัจจุบันและอนาคต

การพนันขันต่อเหล่านี้ให้ระวังและงดเว้นอย่างเด็ดขาด อย่าให้มี ยาเสพติดเป็นสิ่งสำคัญมาก อย่าให้มีในโรงรำโรงเรียน อย่าให้มีในผู้หนึ่งผู้ใดก็ตาม ให้ต่างคนต่างเห็นว่าเป็นภัยอย่างยิ่งตามความเป็นจริงของมัน อย่าเข้าใกล้ชิด อย่าสนิทสนมกับยาเสพติด เช่น เฮโรอีน เป็นต้น ยานี้ถ้าลงได้เริ่มสูบ ต้องเริ่มติดและติดจนกระทั่งเสียคนไปทั้งคนนั้นแล ฟังแต่ว่ายาเสพติดนั้นเถอะ เมื่อเสพเข้าต้องติด ต้องเสียคนไม่ว่าหญิงว่าชาย ที่ถูกตำหนิก็เพราะว่าเมื่อติดแล้วทำให้เสียคน เสียทรัพย์สินไม่เท่าไร เสียคนนี้เป็นของสำคัญมาก สมัยนี้มีเกลื่อนกลาดตามสถานที่ต่างๆ แม้ในโรงเรียนที่ทำงาน ยังไม่เว้นว่าจะไม่มียาประเภทสังหารนี้ ใครหลวมตัว ชอบสนุก คนนั้นจะเจอกองมหันตทุกข์ ตกนรกทั้งเป็นในแดนมนุษย์ที่โลกกลัวกัน จงพากันระวังอย่างเข้มงวดกวดขัน อย่าเห็นยาสังหารนี้เป็นของสนุกคิดซุกซนจะเสียใจภายหลัง

การคบคนพาลก็เหมือนกัน คำว่าพาลก็หมายถึงคนเขลา คนเป็นภัยแก่ตนและสังคม ไม่คิดอ่านไตร่ตรองด้วยสติปัญญา ชอบทำอะไรตามใจชอบ ทำตามความอยากทำอยากพูด ซึ่งส่วนมากเป็นฝ่ายผิด จนกลายเป็นคนชั่ว คนเสียหาย โลกเรียกว่าคนอันธพาล อันธะ แปลว่ามีดี อันธพาล แปลว่าทั้งมีดีทั้งบอด ทำอะไรก็ทำแบบหลับหูหลับตาทำ ไม่คิดถึงผลได้ผลเสีย ไม่ได้ทำด้วยสติปัญญา ทำด้วยความอยาก ทำด้วยความทะเยอทะยาน ทำด้วยความคึกคะนอง ผลเสียหายจึงเกิดขึ้นแก่ตัวอยู่เสมอ เมื่อเกิดขึ้นมาก ๆ ก็ระบอด

สาดกระจายแก๊สสังคม ทำให้คนอื่นเดือดร้อนเสียหายไปด้วย จึงควรระวังให้มากในการคบคนพาลสันดานเลว

ยาเสพติดเป็นของสำคัญ เวลาที่มีระบาดอยู่ทุกแห่งทุกหน แม้แต่ในโรงเรียนมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ ก็มีเยอะ หลวงพ่อไม่ได้ไป แต่หลวงพ่อก็อกราบ เพราะลูกศิษย์มีอยู่มากตามสถานที่ต่าง ๆ เพราะฉะนั้น จึงปิดไม่อยู่ที่จะไม่ให้ทราบ เรื่องดีเรื่องชั่วเรื่องอะไรก็ต้องทราบจนได้เพราะลูกศิษย์มีมาก เมื่อทราบแล้วก็นำมาสอนลูกหลานให้รู้จักวิธีรักษาตัวอย่าให้หลวมตัวเข้าไป

ที่แรกก็คิดว่าเป็นเรื่องสนุก เมื่อติดเข้าไปแล้วก็เหมือนกับปลาติดเบ็ดนั้นแหละ มันมีเหยื่ออยู่นิดเดียวที่ปลายเบ็ดนั้นนะ พอกินเข้าไปเท่านั้น ถูกเบ็ดเกาะปาก ทีนี้ดิ้นไม่หลุด เกาะไม่ออกแหละ เบ็ดเกาะติดเลย แล้วก็ตาย ยาเสพติดก็เหมือนกันเมื่อเสพเข้าไปแล้วก็ติด ติดแล้วไม่ได้เสพ ไม่ได้ดื่ม ไม่ได้กิน อยู่ไม่ได้ ทุนทุราย เงินทองข้าวของไม่มี ตัวก็ได้ติดยาเข้าไปแล้วทำอะไร หาทางบริสุทธิ์ไม่ได้ก็หาทางทุจริตเที่ยวฉกเที่ยวลัก เที่ยวปล้นเที่ยวจี้ กัดขี้นมเหงใครได้เป็นเอาทั้งนั้น คำว่ายางอายุไม่มีในหัวใจ

เพราะความอยากความหิวโหยมันบังคับขับไล่ให้อยู่เป็นปกติสุขไม่ได้ เนื่องจากยาเสพติดนั้นแหละมันเป็นตัวบังคับหัวใจคน บังคับคนให้ทำชั่วไม่มีประมาณและยางอายุเราจึงต้องระมัดระวังตั้งแต่ต้นมือ มันร้ายยิ่งกว่าเสือโคร่งตัวหนึ่ง ๆ ในแถบบ้านตาดเรานี้ เสือตัวเดียวก็ไม่มีเวลานี้ แต่ก่อนเสือมีเยอะซึ่งเป็นสิ่งที่น่ากลัว แต่ถึงจะเยอะก็ไม่น่ากลัวยิ่งกว่าสิ่งเหล่านี้ซึ่งทำลายคนได้มากกว่าเสือเป็นไหน ๆ

ยาเสพติดเป็นสิ่งที่น่ากลัวมาก ถ้าติดไปแล้วจนกระทั่งวันตายก็ไม่มีทางหาย ไม่เหมือนโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นภายในร่างกาย รักษาด้วยหยูกด้วยยายังมีเวลาหาย แต่ยาเสพติดนี้ถ้าลงได้ติดเข้าไปในรายใดแล้ว รายนั้นต้องเขียนใบตายให้เลย เขียนใบว่าหมดคุณค่า ตายทั้งเป็นไว้ให้เลยทีเดียวทั้งที่ยังไม่ตาย

เราไม่ต้องการเป็นคนเช่นนั้น เมื่อเราไม่ต้องการ จงพยายามระมัดระวังรักษาตัว ยาเหล่านี้มันมาหลายด้านหลายทาง มาทางตรงก็มี มาแบบหลอก ๆ ก็มี มาให้สูบบ้างผสมบ้างกับเครื่องดื่มต่าง ๆ บ้างไม่อาจคณนา เราไม่รู้สีกตัว ต้องระมัดระวัง สิ่งที่อยู่แล้วซัด ๆ อย่าฝืนทำลงไปเป็นอันขาด จะเป็นการเสียตัวอย่างร้ายแรงหาที่อภัยไม่ได้

นี่สอนให้บรรดาลูกหลานมีหลักใจ โดยอาศัยหลักธรรมเข้าเป็นเครื่องสนับสนุนเป็นเครื่องป้องกันตัว เป็นเครื่องรักษาตัว เป็นธรรมอบอุ้มใจ เวลาที่นอนอนอย่างน้อยให้ไหวพระ อิติปิโสฯ สุวากุขาโต หรืออรหํ สุวากุขาโตฯ สุปฺปฏิปนฺโนฯ แล้วเวลาจะนอนให้ระลึก

ถึงคำบริกรรมภาวนา เพื่อให้เป็นพลังของจิต เช่นพุทโธฯๆ เป็นต้น เรานั่งภาวนาอย่างน้อยได้สักห้านาที ให้นั่งนึกอยู่กับ พุทโธฯๆ ทีนี้เวลานอนลงไปก็ให้นึก พุทโธฯๆ จนกระทั่งหลับ นี่จิตใจเราก็เข้มข้นเบิกบาน หลับฝันไปก็ไม่ฝันร้ายฝันน่ากลัวต่าง ๆ จิตใจก็มีพลัง

บุคคลที่ห้ามอารมณ์ความคิดปรุงต่างๆ ด้วยธรรม ห้ามด้วยบทสมาธิ ด้วยสมถะ ความสงบใจนี้ ย่อมมีกำลังทางจิตใจ ใจก็เย็นไม่วู่วาม ยับยั้งได้ง่าย ไม่ผลุนผลัน เพราะฉะนั้นการอบรมทางจิตใจจึงเป็นของสำคัญ ไม่ว่าจะงานใดๆ ก็ตาม ใจเป็นของสำคัญ ถ้าใจได้รับการอบรม มีความเฉลียวฉลาด มีพลังทางจิตใจแล้ว ทำหน้าที่การทำงานอะไรซึ่งอยู่ในวิสัยจะควรสำเร็จของมนุษย์แล้วย่อมสำเร็จ พลังใจจึงเป็นของสำคัญมาก จึงควรฝึกหัดกัน

คำว่า ธรรม มีอยู่กับทุกคน ในตู้ในหีบ ในคัมภีร์ไบเบิลก็มี นั่นเป็นชื่อของธรรมชื่อ บาปชื่อบุญ ชื่อคุณชื่อโทษ ชื่อนรกชื่อสวรรค์ ชื่อคนนั้นชั่วชื่อคนนี้ดี มีอยู่ในคัมภีร์นั่นเป็นชื่อทั้งนั้น ที่จะให้เป็นธรรมขึ้นจริง ๆ เราต้องทำความดีขึ้นภายในตัวของเรา เราก็เป็นคนดี ทำความชั่วเราก็เป็นคนชั่ว มันขึ้นอยู่กับผู้ทำ นี่ละ ธรรมจึงอยู่ที่เรา

ด้วยเหตุนี้ การทำความดีจึงเป็นหน้าที่ของเรา ในวัยนี้เราไม่เอาดีอะไรมากมาย เอาดีเฉพาะพยายามทำตัวของเราให้เป็นคนดี อย่าเที่ยวฉกเที่ยวลัก เที่ยวปล้นเที่ยวสะดม เที่ยวตระบัดยกยก ตีชิงวิ่งราว ซึ่งเป็นความเสียหาย นี่ก็เป็นคนดีแล้ว อย่าเที่ยวดื่มน้ำเมา ยาเสพติดต่าง ๆ อันจะเป็นความเสียหายแก่ตนไม่มีที่สิ้นสุด นี่ก็เป็นคนดีแล้วดีไปเรื่อย ๆ

เราหัดเป็นผู้บอกสอนง่าย อย่าเป็นคนถือดี ผ่าฝืนโอวาทครูอาจารย์พ่อแม่ที่ให้การอบรมสั่งสอน ให้พยายามปฏิบัติตาม เวลานี้ความรู้ของเรายังไม่มี เรามาศึกษาอบรมจากครูจากอาจารย์ ต้องพยายามฟังคำของท่าน ท่านจะได้อบรมสั่งสอนเรา แล้วนำข้อปฏิบัติหรือการอบรมของท่านไปประพฤติปฏิบัติตัว ก็เป็นคนดีขึ้นไปเรื่อยๆ จนกระทั่งความดีนี้เข้าฝังนิสัยจิตใจ เป็นรากเป็นฐานแก่จิตใจแล้ว ใจก็มีหลักและความเยือกเย็น เห็นดีเป็นดี เห็นชั่วเป็นชั่ว สิ่งใดไม่ควรทำรู้ชัดเจนภายในจิตใจแล้วไม่ทำ นี่คือนิสัยแห่งความเป็นคนดีอยู่ภายในใจ

เพราะฉะนั้น ในวาระสุดท้ายที่ได้พูดให้ลูกหลานทั้งหลายฟังนี้ ก็ขอให้นำไปพิจารณา ให้ตั้งความอุตสาหะพยายามทุกคน

๑. ฉันทะ ให้มีความพอใจต่อการศึกษเล่าเรียนของตน
๒. วิริยะ ให้มีความพากเพียรพยายามอยู่เสมอ อย่าลดละทอดถอย
๓. จิตตะ เอาใจฝึกฝึต่อการศึกษาเล่าเรียนของตน อย่าห่างเหินต่อการเรียน

๔. วิมังสา ให้ใคร่ครวญด้วยสติปัญญาด้วยดี จะทำ จะพูด จะคิด จะไปไหนมา ไหน จะจับจ่ายใช้สอย จะเที่ยวไปตามหมู่ตามเพื่อนฝูงในสถานที่ต่างๆ ให้พึงคิดพึงคำนึงถึงความผิดถูกดีชั่วอยู่เสมอ ไตร่ตรองเลือกเฟ้นด้วยดีเสียก่อนแล้วค่อยไปค่อยทำ

นี้แลธรรม เป็นสิ่งที่จะทำให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย ท่านเรียกว่า อิทธิบาท คือสิ่งที่จะสำเร็จตามความมุ่งหมายได้มีอยู่สี่ประการ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ขอให้บรรดาลูกหลานได้นำไปใช้ เพื่อบำรุงรักษาตัวให้เป็นคนมีแก่นสาร มีหลักฐานมั่นคง มีอนาคตราบรื่นดีงามไปจากปัจจุบันที่ได้ปฏิบัติตัวด้วยดีอยู่แล้วนี้ จะเป็นผู้มีอนาคตอันราบรื่นชื่นใจ

ในอวสานแห่งการพูดกับลูกหลานนี้ ขอบุญญาคุณภาพแห่งองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า พร้อมทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ จงมาคุ้มครองบรรดาลูกหลาน มีครูมีอาจารย์หลายท่านที่เป็นประธานในการอบรมมาอยู่ด้วยกันนี้ ให้มีความสุขความเจริญ มีแต่ความราบรื่นดีงามโดยลำดับทั่วหน้ากันเทอญ

*****